

І. Г. Савко
РОСЛИНИ- ТРАНСФОРМЕРИ В АНТРОПОГЕННИХ ЕКОТОПАХ
ПОНИЗЗЯ ДНІСТРА

Одеський національний університет,
кафедра ботаніки, студентка 5 курс, e-mail: savkoirina@mail.ru

Проблема фітоінвазій в Україні, де види адвентивних рослин складають 16% загальної флори, відчувається особливо гостро. Процес адвентизації флори в різних регіонах країни відбувається з різною інтенсивністю. Одним із регіонів, де процеси адвентизації флори відбуваються особливо інтенсивно, є Причорномор'я, рослинний покрив якого з давніх часів

докорінно трансформований господарською діяльністю. Важливе значення має також визначення видів – трансформерів або ключових видів („key-stone”), тобто тих, які здатні змінити характер, умови, структуру або природу екосистем на значній території. Тому дослідження фітоінвазійних процесів на регіональному рівні є актуальними як з наукової точки зору, так і для організації контролю поширення найбільш небезпечних видів рослин та охорони довкілля [В.В. Протопопова, 2006].

Метою нашої роботи являється аналіз видів-трансформерів пониззя Дністер – Турунчук.

Для виконання роботи та досягнення мети ми поставили перед собою такі завдання:

1. Виявити рослини – трансформери та їх розповсюдження в антропогенних екотопах.
2. Визначити систематичне подожження видів-трансформерів і дати ботанічну характеристику цим рослинам.
3. Порівняти одержанні дані з літературними джерелами.

Дослідження проводилися на території міста Біляївка Біляївського району Одеської області, яке розміщене в долині річки Дністер. На півдні та південному заході знаходиться рукав річки Дністер – річка Турунчук. На півночі в околицях міста розміщений піщаний кар’єр; на сході і півдні сільськогосподарські угіддя АТЗТ „Іренагронатурпродукт”.

На досліджуваній території нами були виділені такі екотопи: техногенні екотопи; повністю трансформовані екотопи; сільськогосподарські угіддя: поля для вирощування зернових та овочевих культур; плантації виноградників; садки; екотопи населених пунктів: рудеральні екотопи; пустирі; стадіони; сквери, парки; лісосмуги захисного значення; насипи по берегам меліоративних каналів та гідротехнічних споруд; деградуючі природні екотопи: пляжі; пасовиська для тварин; придорожні насипи автомагістралей [Верещагін Л. Н., 2000].

Серед визначених нами адвентивних рослин [Савко І. Г., 2010] було виявлено 9 видів-трансформерів. З них 4 види – родина *Asteraceae*, 1 вид – *Aceraceae*, 1 вид – *Fabaceae*, 1 вид – *Elaeagnaceae*, 1 вид – *Poaceae*, 1 вид – *Simaroubaceae*.

Aceraceae

Acer negundo L. – багаторічна рослина, дерево. Занесений з Північної і Центральної Америки.

Asteraceae

Ambrosia artemisifolia L. – однорічна трав’яниста рослина. Занесена з Південної Америки.

Centaurea diffusa Lam. – дворічна трав’яниста рослина. Занесена з Середземномор’я.

Grindelia squarrosa Dup. - дворічна трав'яниста рослина. Занесена з Північної та Центральної Америки.

Xanthium spinosum L. - однорічна трав'яниста рослина. Занесена з Південної Америки.

Elaeagnaceae

Elaeagnus angustifolia L. - багаторічна рослина, дерево. Занесена з Середземномор'я.

Fabaceae

Amorphafruticosa L. - багаторічна рослина, кущ. Занесена з Північної та Центральної Америки.

Poaceae

Setaria glauca L. - однорічна трав'яниста рослина. Занесений з Південно-Східної Азії.

Simaroubaceae

Ailanthus altissima (Mill. Swingle.) L. - багаторічна рослина, дерево. Занесений з Південно-Східної Азії.

За нашими даними найчастіше зустрічаються види-трансформери з родини *Asteraceae* - 4 види, що становить 13,8 % від загальної кількості видів цієї родини. Інші родини налічують 1 вид.

Порівнявши наші дані з даними В.В. Протопопової, М.В. Шевери, С.Л. Мосякіна, В.А. Соломахи, Т.Д. Соломахи, Т.В. Васильєвої, С.П. Петрик [2009], можна зробити висновок, що більшість видів трансформерів у флорі Північного Причорномор'я належать до родини *Asteraceae*.

Проаналізувавши місця проростання видів-трансформерів, ми прийшли до висновку, що найбільша кількість цих видів зустрічається в техногенних екотопах, полях для вирощування зернових та овочевих культур; придорожніх насипах автомагістралей.